

АНАЛІЗ СОРТОВОГО РІЗНОМАНІТТЯ РОСЛИН *LOLIUM PERENNE* L. У ДЕРЖАВНИХ РЕЄСТРАХ СОРТІВ УКРАЇНИ ТА ПОЛЬЩІ

О. Ю. ЛЕЩЕНКО, аспірантка*

О. В. КОЛЕСНІЧЕНКО, доктор біологічних наук

**Національний університет біоресурсів і природокористування
України**

*Проаналізовано позиції Державного Реєстру сортів рослин придатних для поширення в Україні та Національного Реєстру Польщі щодо репрезентативності сортів рослин *Lolium perenne* L.*

Газонознавство, екологічна пластичність.

Газонні покриття – не тільки невід’ємний елемент садово-паркового господарства, а й стримуючий буферний елемент сучасної урбоєкосистеми. Декоративність газонного покриття залежить від ряду еколого-біологічних особливостей рослин, які входять до складу газонної травосуміші. Результати аналізу стану газонних культурфітоценозів на території м. Києва свідчать (О. В. Чоха, 2005), що газонне покриття декоративного призначення практично відсутні та є недовговічними (1–2 роки), що зумовлено використанням для його влаштування сортів рослин, як правило, не районованих для даного регіону та України загалом [6]. Тому, для влаштування якісних газонних культурфітоценозів потрібно, в першу чергу, враховувати еколого-біологічні особливості рослин та їх екологічну пластичність до умов того чи іншого регіону. Багаторічна селекційна практика з різними видами багаторічних трав свідчить про те, що змоделювати кліматичні умови того чи іншого регіону дуже важко, а в більшості випадків неможливо [4]. Державний Реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні містить список сортів рослин, які пройшли сортовипробування та мають високі адаптаційні показники до їх вирощування на території нашої держави.

L. perenne L. (пажитниця багаторічна) – багаторічна рослина, яка є основною культурною рослиною в газонознавстві та кормовиробництві в помірному регіоні всього світу. Результати досліджень свідчать [2–4, 6], що сорти рослин *L. perenne* L. вітчизняної

* Науковий керівник – доктор біологічних наук, професор Колесніченко О. В.

селекції різняться більш широкою екологічною пластичністю порівняно з сортами іноземної селекції. Згідно Л. Г. Ревунова та Д. Б. Рахметова [2014], використання рослин *L. perenne* L. як компоненту газонної травосуміші є доцільним за умов вирощування сортів вітчизняної селекції та регулярного поливу. В результаті багаторічних досліджень встановлено [3, 4], що газонні трави української селекції, в тому числі, і *L. perenne* L. мають вищі аутоекологічні показники у порівнянні з сортами рослин закордонної селекції – сорти є більш посухо-, зимо- та морозостійкими. Літературні дані свідчать, що в таких умовах, якого була зима 2002–2003 року, сорти *L. perenne* L. західноєвропейської селекції повністю вимерзли, що було спричинено використанням рослин, неадаптованих до наших кліматичних умов [4].

Мета дослідження – проведення аналізу позицій Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні та Польського Національного реєстру щодо представлення сортів *L. perenne* L. та їх розподілу за напрямом використання.

Матеріали та методика дослідження. Статистична обробка переліку позицій Державного реєстру сортів рослин, придатних для поширення в Україні та Національного реєстру Польщі, аналіз літературних даних за тематикою проведених досліджень.

Результати дослідження. Національний реєстр рослин Польщі – офіційний каталог рослин, які пройшли сортовипробування та можуть бути реалізовані на території Польщі та інших країнах Європейського Союзу. На відміну від Державного реєстру сортів рослин придатних для поширення в Україні, де всі рослини мають чіткий поділ за напрямом призначення, Національний реєстр рослин Польщі включає п'ять Реєстрів сортів рослин, які вписані до Національного Реєстру Польщі (*Krajowy rejestr*), однак діючим на 30.06. 2014 р. є три – сільськогосподарських, овочевих та фруктових рослин (рис. 1). Сорти рослин, що мають декоративне призначення, не регламентуються Національним Реєстром Польщі. Також суттєвою відмінністю реєстрів є періодичність реєстрування рослин, оскільки в Національному Реєстрі Польщі вона довготривала (10–20 років), на відміну від реєстру України, де кожного року потрібно проходити сортовипробування рослин.

Lista odmian
roślin
sadowniczych

wpisanych do krajowego rejestru
w Polsce

Polish National List
of Fruit Plant Varieties

2014

Stupia Wielka

Lista odmian
roślin rolniczych

wpisanych do krajowego rejestru
w Polsce

Polish National List
of Agricultural Plant Varieties

2014

Stupia Wielka

Lista odmian
roślin warzywnych

wpisanych do krajowego rejestru
w Polsce

Polish National List
of Vegetable Plant Varieties

2014

Stupia Wielka

Рис. 1. Загальний вигляд Реєстрів рослин, що входять до складу Національного Реєстру рослин Польщі [7]

У 1974 р. в Україні був зареєстрований перший сорт рослин *L. perenne* L. лукопасовищного напрямку Дрогобицький-2. Перший сорт рослин *L. perenne* L. Київська-101 для озеленення з'являється у 1978 р. У 2001 році відмічено різке збільшення кількості зареєстрованих сортів – у 2,5 рази та поява більш широкого асортименту газонних трав селекції Німеччини та Голландії на ринку озеленення України (рис. 2), що зумовлено, на нашу думку, розвитком зеленого будівництва в нашій державі

На сьогоднішній день у Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні представлено 29 сортів рослин *L. perenne* L., з яких лише 13 – вітчизняної селекції, що становить лише 44 % від наявного представленого асортименту (рис. 3). Серед зареєстрованих іноземних компаній – Euro Grass Breeding GmbH & Co. KG (Німеччина) – 6 сортів, Feldsaaten Freudenberger GmbH & Co. KG (Німеччина) – 4, Małopolska Hodowla Roślin Sp z o.o. (Польща) – 2, Innoseeds B.V. (Голландія) – 2, DLF Trifolium (Данія) – 1 та Pickseed (Канада) – 1 сорт.

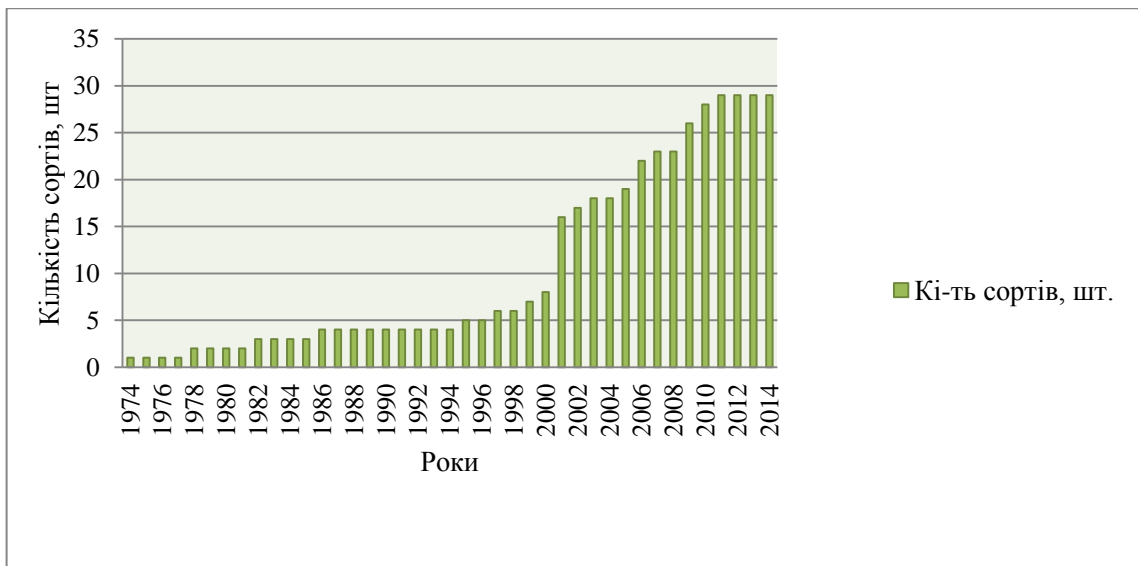

Рис. 2. Кількість зареєстрованих сортів рослин *Lolium perenne* L. у Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні (1974-2014 рр.)

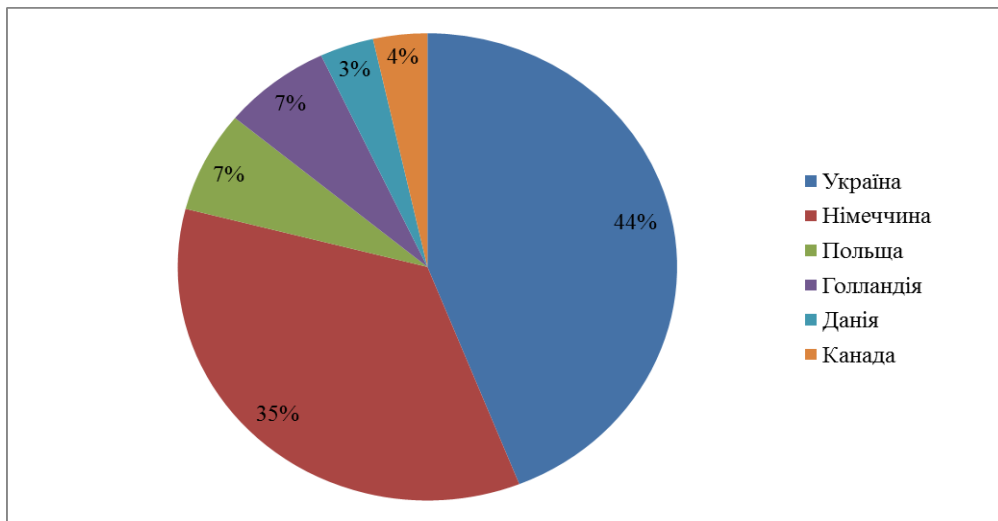

Рис. 3. Розподіл сортів рослин *Lolium perenne* L. у Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні 2011-2014 рр. за країнами-заявниками

В Реєстрі сортів сільськогосподарських рослин Польщі зареєстровано 97 сортів рослин *L. perenne* L., що входить до Національного реєстру Польщі, з яких лише 39,2 % власної селекції – 38 шт. На польському ринку газонних трав представлені такі країни-виробники: Німеччина (29 шт.), Данія (21 шт.), США (4 шт.), Нідерланди (3 шт.) та Франція (2 шт.). Однак, на відміну від Державного реєстру сортів рослин придатних для поширення в Україні, де зареєстровано 2 сорти польської селекції, з 2001 р. – Інка, 2007 р. – Ніга, селекції Małopolska Hodowla Roślin Sp z o.o., у Національному Реєстрі Польщі сорти рослин *L. perenne* L. української селекції відсутні (рис. 4).

У Польщі, вітчизняні сорти рослин *L. perenne* L. займають найбільшу частку серед заявлених (39 %), що свідчить про потужну селекційну роботу польських селекціонерів порівнянно з Україною, де сортів власної селекції значно менше. Однією із причин, на нашу думку, є руйнація селекційно-насінневої бази України за останні роки. Також скоротилося виробництво багаторічних трав у зв'язку із зменшенням посівних площ та відповідно прибутковістю спеціалізованих підприємств [5].

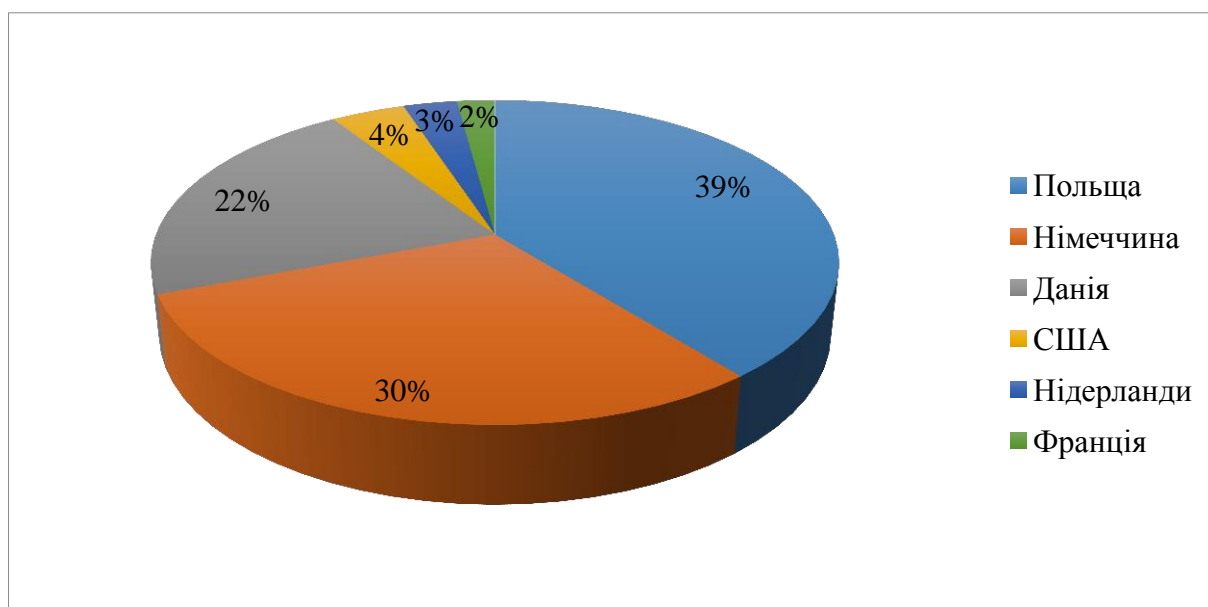

Рис. 4. Розподіл рослин *Lolium perenne* L. у Національному Реєстрі Польщі 2014 р. за країнами заявниками

У 2014 році українських заявників-організацій сортів *L. perenne* L. в Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні зареєстровано чотири. Це Київська дослідна станція Національного наукового центру «Інститут землеробства УААН» (по 4 сорти) та Національний ботанічний сад ім. М.М. Гришка НААН України, Передкарпатська дослідна станція Інституту землеробства і тваринництва західного регіону УААН – 3 і Національний науковий центр «Інститут землеробства УААН» – 2 сорти. Основні польські установи, що займаються селекцією та сортовипробуванням рослин *L. perenne* L., сорти яких зареєстровані у Національному Реєстрі Польщі – Poznańska Hodowla Roślin sp. z o.o. (8 шт.), DANKO Hodowla Roślin sp. z o.o. (6 шт.), Małopolska Hodowla Roślin-HBP sp. z o.o. (7 шт.), Hodowla Roślin Bartązek sp. z o.o. Grupa IHAR (9 шт.), Alicja Ramenda (6 шт.), INVEST Grzegorz Dąbrowski (3 шт.) та Rolimpex Nasiona S.A. (2 шт.).

На сьогодні 60 % зареєстрованих сортів рослин *L. perenne* L. Українського державного реєстру призначенні для озеленення населених місць (рис 4), що свідчить про актуальність та

перспективність газонної справи в нашій державі. У Польщі, навпаки, *L. perenne* L. – сінокісного та лукопасовищного призначення, займають більшість позицій у Національному Реєстрі Польщі – 62 %.

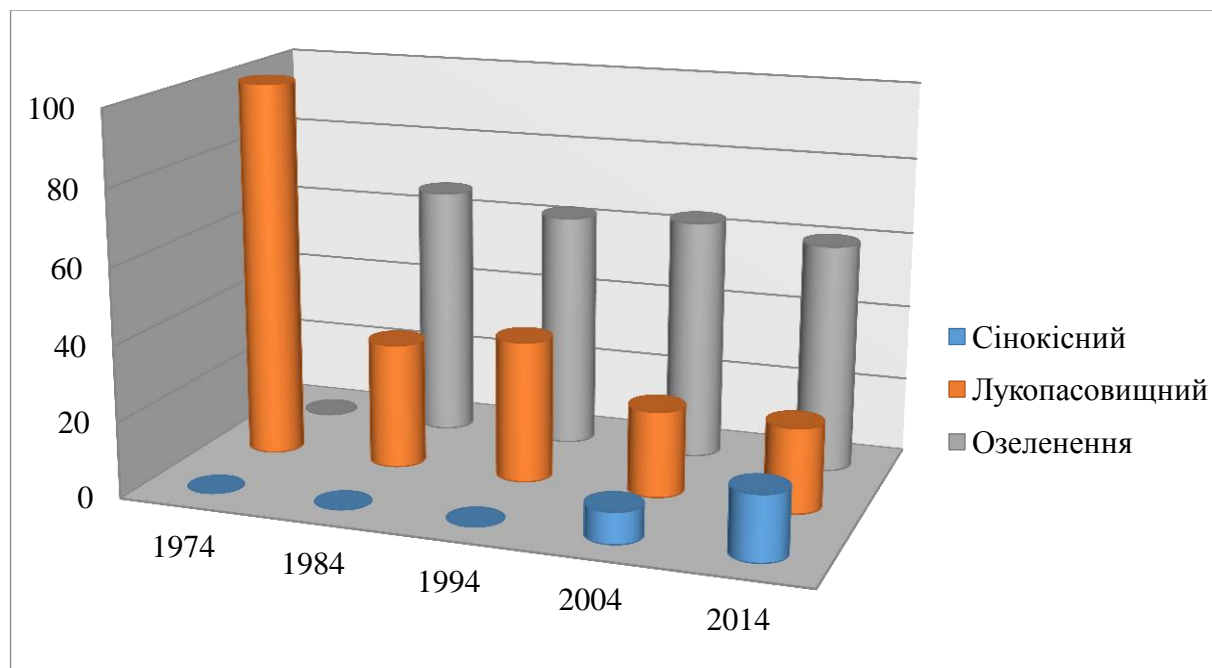

Рис. 5. Розподіл рослин *Lolium perenne* L. за напрямом використання у Державному реєстрі сортів рослин, придатних для поширення в Україні (1974-2014 рр.)

Висновки. Результати аналізу свідчать, що актуальність газонної справи в Україні кожного року зростає. Експериментальні дані, демонструють, що вітчизняні сорти рослин *L. perenne* L. є конкурентоспроможними на світовому ринку насіння багаторічних трав..

Список літератури

1. Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні у 2014 році – К. : Державна ветеринарна та фітосанітарна служба України, 2014.
2. Клименко А. В. Газонні та декоративні трави / А.В. Клименко, Г. Д. Дяченко // Бібліотека «Дім, сад, город». – К., 2008. – № 4. – 40 с.
3. Рахметов Д. Б. Біолого-морфологічні особливості інтродукованих газонних трав в умовах Національного ботанічного саду ім. М. М. Гришка НАН України / Д. Б. Рахметов, Л. Г. Ревунова // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Біологія. – 2014. – Вип. 20. – С. 61–68.
4. Сердюк М. А. Нові сорти низових злакових трав для озеленення / М. А Сердюк, О. М. Сердюк, О. В. Шкура // Збірник наукових праць Національного наукового центру «Інститут землеробства УААН». – 2008. – Вип. 2. – С. 110–120.

5. Стрілець Р. А. Організаційно-економічний механізм виробництва і реалізації насіння багаторічних трав. Х.: ХДАУ ім. В. В. Докучаєва, 2002

6. Чоха О. В. Газонні покриття м. Києва / О. В. Чоха. – К.: Фітосоціоцентр, 2005. – 288 с.

7. Lista odmian roślin rolniczych 2014. [Electronic Resource]. – Mode of access: http://www.coboru.pl/polska/Rejestr/odm_w_rej.aspx?kodgatunku=ZTThttp://www.coboru.pl/polska/Rejestr/ListyOdmian/lista_rolnicze_2014.pdf.

*Проанализировано позиции Государственного реестра сортов растений пригодных для распространения в Украине и Национального реестра Польши по степени репрезентативности сортов растений *Lolium perenne* L.*

Экологическая пластичность, райграс многолетний, реестр

*The positions of the State Register of plant varieties suitable for dissemination in Ukraine and Poland National Register of representativeness plant varieties of *Lolium perenne* L. were analyzed.*

Ecological plasticity, perennial ryegrass, register